

EUROPEJSKI INSPEKTOR OCHRONY DANYCH

Streszczenie opinii Europejskiego Inspektora Ochrony Danych dotyczącej skutecznego wdrażania społeczeństwa cyfrowego i gospodarki cyfrowej

(Pełny tekst wspomnianej opinii jest dostępny w wersji angielskiej, francuskiej i niemieckiej na stronie internetowej EIOD www.edps.europa.eu)

(2016/C 463/09)

Przetwarzanie danych osobowych jest niezbędnym elementem realizacji usług sieciowych. W unijnej strategii jednolitego rynku cyfrowego zwrócono uwagę na potencjał technologii i usług opartych na danych w zakresie pobudzania wzrostu gospodarczego. Wspomniane usługi świadczone przez internet bazują na nierzadko ukrytym śledzeniu osób, które są na ogół nieświadome charakteru i zakresu śledzenia. Przedsiębiorstwa dominujące na przedmiotowych rynkach mają możliwość wykluczania nowych podmiotów z konkurencji w zakresie czynników korzystnych dla praw i interesów osób fizycznych oraz mogą narzucać nieuczciwe warunki służące nadużyciom wobec konsumentów. Wyraźnie zwiększająca się nierównowaga między dostawcami usług sieciowych a konsumentami może przyczynić się do ograniczenia wyboru, innowacji i jakości środków ochrony prywatności. Ta nierównowaga może się również przyczynić do wzrostu ceny rzeczywistej – uwzględniającej ujawnianie danych osobowych – znacznie ponad poziom przewidywany na w pełni konkurencyjnych rynkach.

W 2014 r. EIOD wydał wstępną opinię dotyczącą prywatności i konkurencyjności w erze dużych zbiorów danych. Zaobserwowaliśmy tendencję, że pomimo oczywistych efektów synergii, na przykład w zakresie przejrzystości, odpowiedzialności, możliwości wyboru i ogólnego dobrobytu przepisy UE dotyczące ochrony danych, ochrony konsumentów i wdrażania zasad antymonopolowych oraz kontroli połączeń są stosowane jako wydzielone pakiety. Dlatego rozpoczęliśmy debatę o tym, jak można stosować cele i standardy UE w sposób bardziej całościowy. We wspomnianej nowej opinii dowodzi się, że strategia jednolitego rynku cyfrowego stanowi szansę na przyjęcie jednolitego podejścia; uaktualnia ona również wstępną opinię z 2014 r. o pewne praktyczne zalecenia dla instytucji UE w zakresie sposobów naprawy sytuacji. Odnosi się ona również do pogłębiającego się problemu możliwych szkodliwych skutków koncentracji na rynkach cyfrowych dla interesów osób fizycznych, w tym konsumentów i osób, których dane dotyczą.

Wdrażając prawo UE, instytucje i organy UE oraz organy krajowe muszą stać na straży praw i wolności określonych w Karcie praw podstawowych Unii Europejskiej. Kilka zapisów ujętych w Karcie, w tym prawo do prywatności, prawo do ochrony danych osobowych, wolność słowa i niedyskryminacja, jest zagrożonych wskutek zachowań normatywnych i standardów panujących obecnie w cyberprzestrzeni. UE dysponuje już dostatecznymi narzędziami radzenia sobie z zakłóceniami funkcjonowania rynków niekorzystnymi dla interesów osób fizycznych i ogółu społeczeństwa. Szereg praktyk na rynkach cyfrowych może naruszać co najmniej dwa obowiązujące systemy prawne, z których każdy opiera się na pojęciu „sprawiedliwości/uczciwości”. Podobnie jak w kilku opracowaniach z ostatnich miesięcy, wzywamy do większego dialogu, wykorzystywania doświadczeń a nawet współpracy między organami nadzoru postępowania w środowisku cyfrowym. Podkreślamy również, że UE musi stworzyć w internecie i poza nim warunki krzewienia praw i wolności określonych w Karcie.

W przedmiotowej opinii zaleca się zatem ustanowienie cyfrowej platformy koordynacyjnej służącej egzekwowaniu przepisów w sektorze cyfrowym UE; byłaby to dobrowolna sieć organów regulacyjnych mająca na celu wymianę informacji, na zasadzie dobrowolności i w ramach swoich właściwych kompetencji, o możliwych nadużyciach w ekosystemie cyfrowym oraz najskuteczniejszych sposobach radzenia sobie z nimi. Uzupełnieniem powinny być wytyczne dotyczące sposobów spójnego stosowania przez organy regulacyjne przepisów w zakresie ochrony osób fizycznych. Zalecamy również, aby instytucje UE wraz z ekspertami zewnętrznymi przeanalizowały stworzenie wspólnego obszaru – przestrzeni w internecie, w której zgodnie z zapisami Karty osoby fizyczne będą mogły prowadzić interakcje bez bycia śledzonymi. Zalecamy wreszcie aktualizację przepisów dotyczących sposobów skuteczniejszego stosowania przez władze środków kontroli połączeń przedsiębiorstw, tak aby chronić prywatność, dane osobowe i wolność słowa online.

I. ROZPOCZĘCIE DEBATY

1. Kontekst i struktura bieżącej opinii

W naszej wstępnej opinii z 2014 r. zatytułowanej „Prywatność i konkurencyjność w erze dużych zbiorów danych” (zwanej dalej „wstępną opinią”) porównano unijne ramy prawne służące ochronie danych, konkurencji i konsumentów

i stwierdzono, że istnieją pewne oczywiste efekty synergii w kontekście rynków cyfrowych ⁽¹⁾. Sformułowaliśmy kilka wstępnych zaleceń dla instytucji UE, które dopracowano w następstwie warsztatów zorganizowanych przez EIOD w czerwcu 2014 r. ⁽²⁾, w tym:

1. zrozumienie „wartości” danych osobowych na rynkach cyfrowych oraz dokonywanie przeglądu podejść do analizy rynku, w szczególności w odniesieniu do usług sieciowych promowanych jako „bezpłatne”, wraz z analizą retrospektywną lub analizą *ex post* skutków orzeczeń o wykonaniu;
2. przeanalizowanie, jak można propagować technologie służące wzmocnieniu ochrony prywatności jako przewagę konkurencyjną;
3. dokonanie przeglądu ustawodawstwa UE oraz jego adekwatności na rynkach cyfrowych w XXI wieku;
4. przeanalizowanie praktycznych kroków na rzecz współpracy między władzami, w tym bliższego dialogu i wspólnych badań.

VI. WNIOSKI

Prawa człowieka powstały jako środek ochrony osób fizycznych przed ingerencją ze strony państwa. Ochrona konkurencji ma swe początki w decyzjach politycznych, aby ograniczyć siłę szkodliwych monopolii z pożytkiem dla ogółu społeczeństwa. Prawa konsumentów pojawiły się jako środek obrony przed nieuczciwymi handlowcami.

Możliwości związane z dużymi zbiorami danych w zakresie zwiększania wydajności i łączności powinny iść w parze z odpowiednimi środkami ochrony. W ostatnich latach UE przewodziła wysiłkom na rzecz prześcigania standardów pod względem norm ochrony prywatności w środowisku cyfrowym. W ogólnym rozporządzeniu o ochronie danych wyznaczono benchmark w zakresie ochrony danych osobowych w gospodarce cyfrowej. W odniesieniu do gospodarki cyfrowej i społeczeństwa cyfrowego opartych na wartościach UE, UE może być jeszcze bardziej skuteczna, wykorzystując dostępne narzędzia służące zapewnieniu produktów i usług z poszanowaniem prywatności i praw podstawowych. Większa przejrzystość, sprawiedliwe traktowanie, efektywny wybór, brak barier rynkowych dla modeli niestosujących śledzenia są całkowicie zgodnymi i uzupełniającymi się celami.

Strategia jednolitego rynku cyfrowego stwarza odpowiednią możliwość, aby UE spójnie dążyła do realizacji tych celów. Zasadnicze znaczenie ma skuteczne egzekwowanie istniejących przepisów prawa UE. Mamy nadzieję, że nasze zalecenia dotyczące platformy koordynacyjnej w zakresie praktyk w środowisku cyfrowym wraz z bardziej całościowym podejściem do koncentracji i promowaniem wspólnej przestrzeni opartej na wartościach UE będą ważnymi krokami do przodu. W czasach gdy przepisy dotyczące ochrony danych i prywatności rozprzestrzeniają się na całym świecie, wspólniana platforma powinna służyć budowaniu relacji z innymi regionami świata oraz sprzyjać dialogowi i współpracy ze wszystkimi państwami stojącymi wobec tego samego cyfrowego wyzwania.

Nie jest to ostatnie słowo w tej dyskusji. EIOD zamierza w dalszym ciągu sprzyjać dyskusjom i przełamywać odrębności utrudniające ochronę interesów i praw osób fizycznych.

Sporządzono w Brukseli dnia 23 września 2016 r.

Giovanni BUTTARELLI

Europejski Inspektor Ochrony Danych

⁽¹⁾ Wstępna opinia EIOD „Prywatność i konkurencyjność w erze dużych zbiorów danych, Wzajemne relacje między ochroną danych, przepisami prawnymi w dziedzinie konkurencji oraz ochroną konsumentów w gospodarce cyfrowej”, marzec 2014 r.

⁽²⁾ „Sprawozdanie z warsztatów na temat prywatności, konsumentów, konkurencji i dużych zbiorów danych, które odbyły się dnia 2 czerwca 2014 r.”; <https://secure.edps.europa.eu?EDPSWEB/webdav/site/mySite/shared/Documents/consultation/Big%20data>